

Evenwicht tussen ervaring en idee

Opgave

In het spel gaat het erom enerzijds wat zich aan je voordoet, de verschijnselen van de ervaring, serieus te nemen, anderzijds ze te leren begrijpen, door de wezenlijke aard ervan te ontdekken. De kunst is zowel de feitelijke geschiedenis recht te doen, als haar te verstaan, door de onderliggende waarheid ervan te leren zien. Iemand kan heel goed zijn persoonlijke lotgevallen kennen, zonder in staat te zijn ze te snappen. Daar heb je inzicht voor nodig, doordringen tot wat eraan ten grondslag ligt, de waarheid van het idee.

Begin je die te zoeken in een spel, dan kan zich het merkwaardige feit voordoen dat je de analyse van jouw ervaring van een andere speler niet herkent. Ze klinkt vreemd, veraf, niet ter zake. Maar door je er in in te leven ga je er soms de waarheid van inzien, en begin je je eigen beeld van je ervaring voor een schijngehalte te houden. Het is alsof de rollen worden omgekeerd, wat je aanvankelijk voor de werkelijkheid hield, blijkt een vertekend beeld te zijn, of zelfs een begoocheling.

Toch is de kunst van het spel ook de naïeve, eigen ervaring niet te laten verdwijnen, ten gunste van de een of andere analyse. Het denken mag de oorspronkelijke ervaring niet aantasten of teniet doen. En tegelijk moet het zich ook niet in de ban laten brengen van de betoverende kracht van een particuliere ervaring. Het is een delicaat evenwicht.

Maak aan de hand van een voorbeeld duidelijk hoe de drie hoekpunten van het spel, kraal 1, kraal 4 en kraal 10, uit balans kunnen raken.

Uitwerking

Het voorbeeld is: ik ben onaangenaam verrast door de onverschilligheid van N. (1). De vraag luidt: Hoe daarmee om te gaan? (4) Het orakel dat het spel sluit (10) is:

Genie is niet zeldzaam, wel de oplettendheid
om het juiste moment te grijpen
en het toeval naar je hand te zetten.
De wijze weet te wachten.
Maar wie het hoge niet wil zien
speurt des te scherper naar wat laag is.

Het orakel verandert de ervaring: eerst leg ik de 'schuld' bij N, na de analyse van het spel gaat het niet om haar onverschilligheid, maar om het feit dat ik zelf 'het hoge' uit het oog

verlies. Het orakel verandert ook de vraag, het gaat er niet om hoe ik moet omgaan met iets buiten mij dat mij niet zint, maar met iets binnen mij dat ik niet begrijp.

Toch is het niet het een of het ander, beide perspectieven hebben hun belang. Maar het waarheidsgehalte van het tweede is hoger dan van het eerste. Er zijn natuurlijk nog meer perspectieven, zowel extern als intern gemotiveerd. Wat de juiste balans is, tussen die perspectieven en dus de invulling van de kralen, wordt bepaald door wat in de reflectie van het spel tevoorschijn komt als het grootste of meest waarachtige belang. Dat wordt weergegeven in de keuze van het orakel.